

Kommittémotion

Motion till riksdagen: 2014/1581

av Hans Linde m.fl. (V)

En svensk utvecklingspolitik för rättvisa, jämställdhet och
hållbar utveckling

---

1 Innehållsförteckning

1	Innehållsförteckning.....	1
2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Inledning	3
4	PGU – Sveriges politik för global utveckling.....	5
5	Millenni målen och Post-2015 agendan	5
6	En solidarisk biståndspolitik	8
7	En feministisk biståndspolitik	9
8	En modern utrikesförvaltning	10
9	Internationella finansinstitutioner	11
10	Bistånd för hållbar utveckling.....	11
11	Klimatbistånd	12
12	Kvalitet och resultat i biståndet.....	13
13	Urholkningen av biståndet	13
14	Resultatstyrning och transparens i biståndet.....	13
15	Dac-reglerna.....	15
16	Folkrorelsernas roll i biståndet.....	15
17	EU:s utvecklingspolitik.....	16
18	Skuldavskrivningar	17

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag för att stärka arbetet med att genomföra Sveriges politik för global utveckling, utvärdera resultatet och hantera målkonflikterna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige måste koppla allt bistånds- och utvecklingsarbete till uppfyllandet av millenniemålen och Sveriges politik för global utveckling.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom EU och andra internationella forum aktivt bör verka för att de mål som satts upp för det internationella biståndet inom ramen för millenniemålen uppfyllande blir verklighet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om de nya utvecklingsmålen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att allt utvecklingsbistånd ska utgå från respektive mottagarlands egna behov respektera dess suveränitet och inte förknippas med ekonomiska villkor.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det är av högsta prioritet att jämställdhet blir ett tredje perspektiv inom ramen för den svenska globala utvecklingspolitiken.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillgången till sexuell och reproduktiv hälsoservice och utförandet av säkra aborter ska lyftas fram i de analyser och strategier som ligger till grund för Sveriges internationella utvecklingssamarbete.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom ramen för sin utvecklingspolitik regelmässigt ska redovisa hur och på vilket sätt man införlivar FN:s kvinnokonvention i sitt arbete.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör få i uppdrag att arbeta för att öka jämställdhetskompetensen på svenska ambassader och andra utlandsmyndigheter.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom Internationella valutafonden (IMF), Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna ska verka för att institutionernas avtal och program alltid ska innehålla en analys av hur effekterna förhåller sig till konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom OECD/Dac bör arbeta för att åtaganden enligt Kyotoprotokollet inte ska få räknas som utvecklingssamarbete.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att även avräkningar för flyktingmottagande, skuldavskrivningar, utländska studenter vid svenska högskolor och ambassadkostnader på biståndsbudgeten i framtiden bör redovisas inom ramen för Open Aid-initiativet.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att alla aktörer, inklusive de inom den privata sektorn, som arbetar med bistånd och utvecklingssamarbete ska följa Sveriges politik för global utveckling samt Sveriges officiella utvecklingsmål.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör följa Norges exempel och införa ett förbud mot att bistånd, exportkrediter, investeringsstöd eller andra former av stöd till näringslivet kanaliseras via skatteparadis.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för ändringar i Dacs regelverk så att kostnader för flyktingmottagande, skuldavskrivningar och utländska studenter inte ska kunna räknas som bistånd.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utvecklingsfrågor i EU.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör tillsätta en skuldrevision enligt norsk modell för att undersöka hur stor del av Sveriges fordringar som är legitima.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att de fattigaste länderna får totala och villkorslösa skuldavskrivningar.

3 Inledning

Världen är inte rättvis. Klyftorna är stora mellan länder i Nord och Syd, mellan fattiga och rika, mellan kvinnor och män. Nästan 1 miljard människor saknar i dag tillgång till rent vatten. Var 90:e sekund dör en kvinna till följd av komplikationer vid en graviditet – av dessa dödsfall sker 99 procent i utvecklingsländerna. Världen skulle dock kunna se annorlunda ut. Det finns tillräckligt med resurser för att utrota fattigdomen och ge alla människor ett värdigt liv. Men i stället för en rättvis fördelning hamnar merparten av

världens resurser fortfarande i den rika delen av världen. Vår värld är orättvis därför att det finns de som tjänar på orättvisorna.

Vänsterpartiet menar att utveckling och fattigdomsbekämpning kräver en rad åtgärder på en rad områden: skuldavskrivningar, en klimatpolitik där de rika länderna och de multinationella företagen tar sitt ansvar, ett stärkt regelverk för vapenhandel, en reformering av IMF och Världsbanken, tydligare globala regler för utländska investeringar och rättvisa handelsregler. I grunden anser vi att det krävs en ny ekonomisk världsordning med en tydlig omfördelning av makt och resurser från Nord till Syd.

Bistånd är långt ifrån den enda vägen för att utrota världens fattigdom, men det är en viktig komponent. I samverkan med de åtgärder och hänsynstaganden som nämns ovan har det internationella ekonomiska utvecklingsbiståndet en avgörande roll i kampen mot fattigdomen.

Den ekonomiska krisen har lett till att världens givarländer i allt mindre utsträckning lever upp till sina åtaganden när det gäller bistånd. På grund av egna ekonomiska problem har många minskat sina ambitioner gällande biståndsnivåer och biståndseffektivitet. 2005 lovade EU och dess medlemsstater att öka sitt bistånd så att de 2015 tillsammans skulle nå upp till 0,7 procent av BNI. Men nu konstaterar EU att medlemsstaterna inte kommer att nå målet. Enligt EU-kommissionens rapport EU Accountability Report 2014 on Financing for Development skedde ingen ökning mellan 2012 och 2013, utan biståndet stod stilla på 0,43 procent av BNI. Detta sker samtidigt som krisen slagit som hårdast mot många utvecklingsländer som fått det ännu svårare att på egen hand ta sig ur fattigdom.

Vänsterpartiet har i en rad motioner de senaste åren tagit fram förslag på hur Sverige kan bidra till att minska världens fattigdom. I denna motion har vi valt att fokusera på inriktningen för Sveriges och EU:s utvecklingsbistånd. Eftersom Vänsterpartiet för 2015 lägger fram en gemensam budget med regeringen lyfter vi i denna motion inga budgetpåverkande förslag.

Den dåvarande borgerliga regeringen antog 2014 en biståndspolitisk plattform. Vänsterpartiet ser stora behov av att reformera Sveriges utvecklingspolitik. Vi välkomnade därför att en plattform togs fram. Vi beklagar dock att varken det civila samhället eller riksdagen fick några verkliga möjligheter att påverka utformningen av det dokument som ska styra utformningen av det svenska biståndet. Vi är också missnöjda med innehållet i den biståndspolitiska plattformen. Vår främsta kritik är att den biståndspolitiska plattformen saknar det tydliga fattigdomsfokus som finns i

Sveriges politik för global utveckling, PGU. Vår kritik framfördes i motionen med anledning av skrivelsen 2013/14:213 Biståndspolitisk plattform.

Vänsterpartiet anser att biståndet är viktigt. Vi tror på solidaritetens styrka och vårt lands möjligheter att bidra till att göra vår värld rättvisare och mer jämställd. Därför slår vi vakt om ett högt bistånd av hög kvalitet som gör skillnad och ger resultat. Vi visar i denna motion hur vi vill reformera både Sveriges och EU:s bistånd.

4 PGU – Sveriges politik för global utveckling

Grunden för svensk utvecklingspolitik är Sveriges politik för global utveckling, PGU. Det har gått drygt tio år sedan riksdagen antog propositionen Gemensamt ansvar: Sveriges politik för global utveckling. Genom PGU slog man fast att utvecklingspolitiken skulle genomsyras av ett rättighetsperspektiv och utgå från de fattigas perspektiv på utveckling. Samtidigt slog riksdagen fast att svensk politik måste vara samstämmig, alla politikområden måste bidra till att uppfylla utvecklingspolitikens mål om rättvis och hållbar global utveckling. Vänsterpartiet välkomnade PGU och för oss är det centralt att svensk utvecklingspolitik utgår från PGU och att det råder samstämmighet mellan alla politikområden. Det är dock fortfarande en lång väg – mycket återstår för att omsätta PGU:s ord till praktisk politik.

För att förstå hur utveckling skapas, eller motverkas, måste man analysera all politik som påverkar utveckling. Det är välkommet att den dåvarande regeringen presenterade en skrivelse vartannat år där man utvärderar sitt eget arbete med PGU, och Vänsterpartiet förutsätter att den nya regeringen kommer fortsätta detta arbete. Men Vänsterpartiet anser att arbetet med att genomföra PGU i framtiden också måste utvärderas av en oberoende utvärderingsinstans. Att regeringen utvärderar sig själv är inte trovärdigt och resultatet av PGU blir otydligt.

Vänsterpartiet ser stora behov av att förstärka möjligheterna till uppföljning och utvärdering av arbetet med PGU. Vi hoppas att den nya Expertgruppen för utvärdering och analys av svenskt internationellt bistånd här kan spela en roll. Vi ser också stora behov av att öka samordningen och styrningen av arbetet med PGU för att garantera att alla politikområden samstämmigt bidrar till att uppfylla utvecklingspolitikens mål.

För att stärka arbetet med PGU:s genomförande krävs regelbundna oberoende utvärderingar av resultatet och mekanismer för att hantera målkonflikterna. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag för att stärka arbetet med PGU:s genomförande, utvärdera resultatet och hantera målkonflikterna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Millenniemålen och Post-2015 agendan

Sedan år 2000 finns en gemensam internationell dagordning för global utveckling genom den s.k. Millenniedeklarationen, i dag undertecknad av ca 200 länder.

Deklarationen med de åtta millenniemålen slår fast att global utveckling kräver en helhetssyn – insatser för fattigdomsbekämpning, utbildning, hälsa, fred, säkerhet, miljö, mänskliga rättigheter och demokrati hör ihop.

De åtta millenniemålen innebär följande:

1. Fattigdom och hunger ska halveras till 2015
2. Alla barn ska gå i grundskola 2015
3. Jämställdheten ska öka och kvinnors ställning stärkas
4. Barnadödligheten ska minska med två tredjedelar till 2015
5. Mödradödligheten ska minska med tre fjärdedelar till 2015
6. Spridningen av hiv/aids, tbc, malaria och andra sjukdomar ska hejdas till 2015
7. En miljömässigt hållbar utveckling ska säkerställas till 2015
8. Globalt samarbete ska ske genom ökat bistånd, rättvisa handelsregler och lättade skuldbördor i utvecklingsländerna

Millenniemålen kommer inte ensamma att lösa alla jordens utmaningar eller utradera fattigdom eller förtryck. Om millenniemålen nås skulle det dock innebära att miljoner människor får möjlighet att leva värdiga liv. Nu, när millenniemålen snart ska vara uppfyllda, kan vi konstatera att världen både lyckats och misslyckats. Flera mål är redan uppnådda och arbetet med att utrota fattigdom har genom millenniemålen fått en tydligare inriktning. Samtidigt återstår mycket att göra både här hemma och i världen. Millenniemålen är inte bara mål, de är också ett löfte som världens ledare gett jordens befolkning att göra sitt yttersta för att de ska uppfyllas. Ansvarvilar både på regeringar i Nord och i Syd. millenniemål 8 berör specifikt den rika världens åtaganden för att nå millenniemålen, ett mål som är långt ifrån att uppfyllas eftersom världens rika länder inte har ökat biståndet till utlovade nivåer. Vi har vid flera tillfällen påpekat att millenniemålen fick lite utrymme i den förra regeringens utvecklingspolitik mellan 2006 och 2014. Alltför mycket av den svenska utvecklingspolitiken saknade under denna tid en tydlig koppling till målen och fattigdomsbekämpning fick en undanskymd roll. Vår förhoppning är att vi med en ny regering ska få en svensk utvecklingspolitik som tydligt kopplas till det globala arbetet med millenniemålen och de nya utvecklingsmålen. Sverige måste koppla allt bistånds- och utvecklingsarbete till millenniemålen och PGU:s uppfyllande. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vidare är det Sveriges skyldighet att trycka på de rika länder som inte lever upp till de gemensamt satta målsättningarna. Inte minst gäller detta för länderna inom EU. Sverige bör inom EU och andra internationella fora aktivt verka för att de mål som satts upp för det internationella biståndet inom ramen för millenniemålen uppfyllande blir verklighet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Nu pågår arbetet med att besluta om de nya utvecklingsmål som ska ta vid när millenniemålen löper ut 2015. Det pågår flera parallella processer. FN:s generalsekreterare har utsett en högnivåpanel som lämnat en rapport. En rad länder har fått i uppgift att ta fram olika rapporter i dialog med det civila samhället. Samtidigt pågår nu en process i EU där EU:s medlemsstater ska enas om en gemensam position inför det toppmöte där man ska besluta om de nya målen.

Vänsterpartiet anser att det är centralt att man i arbetet med de nya målen tar med sig erfarenheterna från arbetet med millenniemålen – både vad som varit framgångsrikt och vad som varit mindre lyckosamt. De nya utvecklingsmålen behöver vara universella och omfatta alla jordens stater. De nya målen behöver vara tydliga med Nords ansvar och Syds ägandeskap för sin utveckling. Det behövs tydliga krav på Nord när det gäller biståndsnivåer och utgångspunkten måste vara att befolkningen i Syd ska sätta dagordningen för sin egen utveckling. De nya utvecklingsmålen måste vara tydliga när det gäller behoven av en samstämmig utvecklingspolitik.

De nya målen behöver inkludera skarpa mål om fattigdomsbekämpning. Det är realistiskt att utrota fattigdomen under vår generation. Fattigdomsmålen måste dessutom kompletteras med mål om ökad jämlikhet och minskade ekonomiska klyftor inom och mellan stater. De nya målen måste vara tydliga när det kommer till jämställdhet. Ett jämställdhetsperspektiv kommer att behöva genomsyra alla mål – men det behövs också skarpa egna mål om kvinnors rättigheter. Frågor som behöver lyftas i egna mål är t.ex. kvinnors rätt till sin kropp, sexualitet, reproduktion och hälsa samt frågor runt våld mot kvinnor. Frihet från våld handlar både om att uppmärksamma våldet mot kvinnor i samband med väpnade konflikter, men också våld i form av våld i nära relationer, barnäktenskap och könsstympning. De nya utvecklingsmålen måste vara ekologiskt hållbara mål och måste kopplas till ett ambitiöst klimatarbete och hållbart utnyttjande av jordens naturresurser. De nya målen bör innehålla mål rörande tillgång till rent vatten, förnyelsebar energi och matsäkerhet.

Flera frågor har varit kontroversiella i diskussionerna om de nya utvecklingsmålen. I vanlig ordning har i synnerhet frågor om kvinnors rättigheter och frågor om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, SRHR-frågor, skapat störst oenighet. Denna oenighet finns även inom EU. Det har därför funnits en oro för att om Sverige prioriterar att

unionen ska tala med en röst så kommer Sveriges tydliga röst för SRHR att tystna. För Vänsterpartiet är det viktigare att Sverige kan vara en tydlig röst för kvinnors rättigheter än att enighet uppnås inom EU. Vad som ovan anförts om de nya utvecklingsmålen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 En solidarisk biståndspolitik

Under lång tid har Vänsterpartiet varit pådrivande för att Sverige ska uppnå målet om att 1 procent av BNI ska avsättas för internationellt utvecklingssamarbete. Nu är det dags att gå vidare, behovet av bistånd har aldrig varit större i världen. Därför bör enprocentsmålet göras till ett enprocentsgolv som utvecklingssamarbetet inte får understiga. Vänsterpartiets utgångspunkt för bistånd är den internationella solidariteten. Vi menar därför att utvecklingssamarbetet ska utgå från mottagarnas prioriteringar, inte från egenintressen i Nord eller som ett maktmedel mot mottagarna. Vänsterpartiet menar att en förutsättning för en framgångsrik fattigdomsbekämpning är att det politiska och ekonomiska självbestämmandet i Syd ökar. Varje land har sin egen historia och sin egen unika situation och det finns således aldrig en enda väg till utveckling.

I den s.k. Parisdeklarationen, som antogs 2005, framgår att utvecklingsländernas inflytande över utvecklingssamarbetet måste öka. Biståndsgivarna lovar att förändra attityder och metoder för att anpassa sitt bistånd bättre till varje enskilt samarbetsland. Utvecklingsländerna måste med andra ord äga sin egen utveckling. Men fortfarande återstår mycket arbete innan det går att tala om ägandeskap för utvecklingsarbete i Syd. Tyvärr konstaterar vi att Sverige dessutom sedan flera år går i rakt motsatt riktning, mot att allt mer ska detaljstyras från Stockholm. Det är ett gammalt och omodernt sätt att bedriva bistånd, som har prövats och som har misslyckats.

Ägandeskap är en fråga om demokrati men också om effektivitet. Om biståndsmedel ska leda till långsiktiga förändringar krävs att mottagaren äger sin egen utveckling. För att framgångarna inom ramen för arbetet med kampen mot fattigdomen i världen ska bli permanenta krävs att arbetet för att nå fram genomsyras av ett starkt ägandeskap av arbetet i Syd. Det är människor i Syd, de som känner fattigdomen och orättvisorna i sin vardag, som behöver sätta dagordningen för biståndet. Därför måste besluten om landets utveckling tas av invånarna själva – detta är grunden för demokrati. Syds befolkning måste tillåtas att formulera sina egna mål och visioner och styra sin egen utveckling. Allt utvecklingsbistånd ska utgå från respektive mottagarlands egna behov. Det ska respektera dess suveränitet och inte förknippas med ekonomiska villkor. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

IMF och Världsbanken ställer liksom alla banker upp villkor för att ett land ska beviljas lån eller för att gamla lån ska avskrivas. Det är i sig inget anmärkningsvärt att sätta upp villkor, men Vänsterpartiet är starkt kritiskt till hur kraven många gånger utformats och på vilka grunder de har tillkommit.

7 En feministisk biståndspolitik

Kränkningar av kvinnors rättigheter är det vanligaste och mest omfattande brottet mot de mänskliga rättigheterna. Världen över begränsas kvinnors liv av diskriminerande lagstiftningar och samhällsnormer. Kvinnors rättigheter är även en nyckel till utveckling och könsdiskriminering är en viktig orsak till fattigdom. Kvinnor har ofta det verkliga försörjningsansvaret för familjen, men saknar trots det ofta de mest basala rättigheterna. Att öka kvinnors möjligheter till utbildning och försörjning, exempelvis genom mikrolån, kan bidra till att förbättra den enskilda kvinnans ställning, främja jämställdhet i stort och dessutom bidra till hela samhällets utveckling. Samtidigt är det viktigt att understryka att kvinnor världen över i högsta grad själva är aktörer. Nobels fredspris till Malala Yousafzai 2014 synliggör både hur kvinnor själva är aktörer för förändring och hur avgörande arbetet för flickors och kvinnors rätt till utbildning är. Det är därför avgörande att det är kvinnor i Syd som sätter dagordningen för arbetet med jämställdhet i utvecklingspolitiken och att Sverige verkar för att kvinnor finns representerade och inkluderas i alla former av beslutsprocesser.

Den svenska utvecklingspolitiken så som det uttrycks i PGU ska utgå från två perspektiv: fattigdomsbekämpning och ett rättighetsperspektiv. Både fattigdom och inskränkningar av de mänskliga rättigheterna tar sig ofta olika uttryck för män och kvinnor. För att nå framgång på dessa områden behöver ett tydligt könsperspektiv inkluderas så att mäns och kvinnors skilda villkor synliggörs och politiken utformas så att den undanröjer förtryck och diskriminering p.g.a. kön. Det är av högsta prioritet att jämställdhet blir ett tredje perspektiv inom ramen för den svenska globala utvecklingspolitiken. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Trots att det råder bred enighet om att jämställdhetsfrågor är centrala både för utveckling i stort och i svenskt utvecklingssamarbete så saknas det tydliga siffror på hur stor andel av det svenska biståndet som går till män respektive kvinnor. Uppföljningar av Sveriges arbete med SRHR-frågor visar att andelen av biståndsbudgeten som går till detta område inte har ökat sedan 2006, samtidigt som just SRHR ofta lyfts fram som prioriterat. Det är viktigt både med mål och med uppföljning för att garantera att svenskt bistånd faktiskt bidrar till jämställdhet. Sverige bör därför ha som mål att minst 50 procent av biståndet ska gå till kvinnor. Det är på samma sätt viktigt att det skapar

tydliga sätt att följa hur stor andel av biståndet som går till män respektive kvinnor i internationella organisationer. Sverige bör verka för att EU, FN-organen, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna utvecklar sitt arbete på detta område och Sverige bör i dessa organisationer vara pådrivande för att en större andel av biståndet går till kvinnor med målet att minst 50 procent av allt utvecklingssamarbete ska gå till kvinnor.

Att få bestämma över sin egen kropp och uttrycka sin egen sexualitet är en grundläggande mänsklig rättighet. Men det är en rättighet som kränks och inskränks i många länder som Sveriges bedriver utvecklingssamarbete med. Bristande tillgång till preventivmedel och sexualupplysning, bristande mödravård och starka begränsningar i aborträtten är centrala hinder för utveckling och fattigdomsbekämpning. Behovet är stort av givarländer som är beredda att stötta organisationer som arbetar för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i Syd – alltför många givare saknar viljan eller modet att engagera sig i dessa kontroversiella frågor. Samtidigt ser vi hur de krafter som motverkar aborträtt är aktiva i många utvecklingsländer, katolska kyrkan driver t.ex. hundratusentals vård- och omsorgsinrättningar i Syd.

SRHR måste prioriteras i vårt utvecklingssamarbete. Av denna anledning har Vänsterpartiet under flera år drivit att minst 10 procent av biståndsbudgeten ska öronmärkas för SRHR. Centralt i arbetet med SRHR-frågor är tillgången till materiel som rör SRHR. I många länder råder i dag stor brist på exempelvis kondomer, p-piller, spiraler och andra preventivmedel samt på materiel som behövs vid förlossningar, mödravård och säkra aborter, samt hiv-tester.

I de analyser och strategier som ligger till grund för Sveriges internationella utvecklingssamarbete bör därför tillgången till sexuell och reproduktiv hälsoservice, inklusive tillgång till preventivmedel och materiel som används vid förlossningar och säkra aborter lyftas fram. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Sekulär, könsneutral lagstiftning och lika medborgerliga rättigheter är en grundläggande förutsättning världen över för verklig jämställdhet, ekonomisk utveckling och demokrati. FN:s kvinnokonvention, Cedaw, är ett viktigt verktyg i denna kamp. Sverige bör inom ramen för sin utvecklingspolitik regelmässigt redovisa hur och på vilket sätt man implementerar FN:s kvinnokonvention i sitt arbete. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8 En modern utrikesförvaltning

Sveriges representation utomlands är en viktig resurs för vår utrikes-, bistånds- och näringspolitik. Vi behöver en väl rustad utrikesförvaltning både på UD i Stockholm och i världen. UD:s utrikespolitiska kompetens och analysförmåga måste upprätthållas.

Vänsterpartiet vill slå vakt om UD:s möjligheter att såväl behålla som nyrekrytera kompetent personal. Att kunna analysera maktordningen mellan män och kvinnor och de olika uttryck den tar sig i olika delar av världen kräver kunskap. Att arbeta fram verktyg för att bryta denna maktordning kräver än mer kunskap.

På de svenska ambassaderna skrivs årliga rapporter om situationen rörande mänskliga rättigheter och man tar fram underlag för samarbetsstrategier för utvecklingssamarbetet. I dessa är det viktigt att det finns med en tydlig analys utifrån ett könsmaktsperspektiv och för att det ska kunna genomföras måste kompetensen höjas. Regeringen bör få i uppdrag att arbeta för att öka kompetensen gällande jämställdhet på svenska ambassader och andra utlandsmyndigheter. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9 Internationella finansinstitutioner

De internationella finansinstitutionerna Internationella valutafonden (IMF) och Världsbanken har under decennier spelat en avgörande roll för många länder i Syd. Genom de krav man ställt har man haft stort inflytande över hur den ekonomiska politiken i många länder har utformats. De båda institutionerna har spelat en central roll i framtagandet av de fattigdomsbekämpningsstrategier, Poverty Reduction Strategy Papers (PRSP), som de flesta länder i Syd i dag arbetar utifrån. I juni 2014 fanns enligt IMF 127 fullvärdiga PRSP och 59 preliminära eller interim-PRSP. Det innebär att en stor majoritet av världens utvecklingsländer omfattas av dessa strategier. Eftersom många givare kopplar sitt utvecklingssamarbete till arbetet med PRSP, så blir dessa dokument centrala för utvecklingsarbetet i många länder. Tyvärr har varken IMF eller Världsbanken något gott rykte när det kommer till jämställdhetsfrågor, miljö eller fattigdomsbekämpning. Historiskt har institutionerna ofta utgått från fyrkantiga nyliberala analyser. Det var därför positivt att Världsbankens World Development Report 2012 hade jämställdhet och utveckling som tema. Mycket återstår dock att göra. Ett jämställdhetsperspektiv behöver konsekvent genomsyra institutionernas strategier och kvinnor måste inkluderas i arbetet med att ta fram dem.

Sverige bör inom IMF, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna verka för att institutionernas avtal, program och strategier alltid ska innehålla en analys av hur effekterna förhåller sig till konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I övriga frågor presenterar Vänsterpartiet sin politik gällande IMF och Världsbanken i motion V282.

10 Bistånd för hållbar utveckling

Klimatförändringarna är vår tids största utmaning. Redan har klimatet börjat förändras i stora delar av världen. Men medan klimatförändringarna uppstått p.g.a. Nord's koldioxidutsläpp så drabbar de världens fattigaste hårdast. Klimatförändringarna bidrar därför till att förstärka de redan djupa klyftorna mellan Nord och Syd, mellan rika och fattiga och mellan män och kvinnor. Klimatförändringarna är därför i dag ett av de största hindren för framgångsrik fattigdomsbekämpning. Ska människor kunna lyftas ur fattigdom är samtidigt tillgång till energi, vatten, sanitet och livsmedel avgörande. I det breda arbetet för hållbar utveckling kommer en av de stora utmaningarna att vara att se till att fler får tillgång till förnyelsebar energi, rent vatten och livsmedel som producerats på ett hållbart sätt.

Utvecklingsarbetet måste genomsyras av ett tydligt miljö- och klimatperspektiv. Biståndet måste klimatsäkras, länderna i Syd behöver stöd i arbetet med att möta de växande miljö- och klimatproblemen och viktigast av allt – Nord måste ta ansvar för de klimatförändringar man skapat. Miljö- och klimatfrågorna är redan inkluderade i millenniemålen. Enligt mål sju ska andelen människor som saknar tillgång till rent dricksvatten och sanitet ha halverats till 2015 och principerna om hållbar utveckling ska ha integrerats i länders politik.

11 Klimatbistånd

Att möta klimatkrisen kommer att kräva ett långsiktigt arbete och mycket resurser. Men vi kan inte låta arbetet med att möta och förebygga klimatförändringarna ske på bekostnad av viktiga insatser för minskad fattigdom, jämställdhet, etc. Den tidigare svenska regeringen har hitintills valt att finansiera stora delar av sina klimatinsatser i utvecklingsländerna med medel från det ordinarie biståndet. Vänsterpartiet är kritiskt till detta. Vi menar att regeringen i realiteten straffar världens fattiga dubbelt upp, först drabbas de fattiga av klimatförändringar som vi skapat och sedan ska de fattiga betala för klimatinsatserna genom uteblivet bistånd.

Vänsterpartiet vill införa ett nytt klimatbistånd, finansierat med nya additionella medel, utöver enprocentmålet. På så vis undandrar vi inte resurser från andra viktiga områden. Klimatbiståndet ska både finansiera multilateral verksamhet främst inom FN-systemet, t.ex. FN:s nya klimatfond, samt direkta insatser i utvecklingsländer. Syftet med klimatbiståndet ska vara att finansiera både anpassningsåtgärder för att motverka konsekvenserna av klimatförändringarna samt att långsiktigt minska utvecklingsländernas utsläpp.

Att satsa på klimatåtgärder i Syd får dock aldrig tas som förevändning i Nord för att finansiera sina egna åtaganden enligt Kyotoprotokollet med biståndsmedel. Enligt OECD:s biståndskommitté Dac är det i vissa fall möjligt för medlemsländer att finansiera sina egna åtaganden med biståndsmedel, vilket får resultatet att länderna minskar på övrigt utvecklingssamarbete. Sverige bör inom OECD/Dac arbeta för att åtaganden enligt Kyotoprotokollet inte får räknas som utvecklingssamarbete. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

12 Kvalitet och resultat i biståndet

Som biståndsvän har det alltid varit självklart för Vänsterpartiet att värna kvaliteten i biståndet. Vi vill att Sverige ska bedriva utvecklingssamarbete för att det ska ge resultat, att det ska bidra till att fler får verktyg att bekämpa fattigdom, ojämställdhet och förtryck. Vi har därför kommit med stark kritik när biståndet kanaliseras via skatteparadis eller bidragit till s.k. landgrabbing, dvs. att stater och privata investerare i rikare delar av världen tar över stora arealer jordbruksmark i fattigare länder för att producera mat och biobränslen för egen konsumtion. Det har därför också varit en självklarhet för oss att det ska råda nolltolerans mot korruption i biståndet. Men det har också varit viktigt för oss att understryka att de största kvalitetsproblemen i svenskt bistånd inte funnits i folkrörelsernas arbete eller ute i de konkreta projekt som Sverige finansierat i Syd. De största kvalitetsbristerna i svenskt bistånd har funnits i Sverige, där stora summor tagits från biståndet för att finansiera helt andra områden än bistånd genom s.k. avräkningar.

13 Urholkningen av biståndet

Formellt uppgår det svenska biståndet till 1 procent av BNI. I realiteten är biståndet betydligt lägre. Mångmiljardbelopp tas varje år från biståndsbudgeten för att finansiera verksamhet i Sverige. Exempelvis finansieras flyktingmottagande i Sverige, utländska studenter på svenska högskolor och skuldavskrivningar med bistånd. Även en betydande del av Sveriges utlandsrepresentation har under de senaste åren finansieras med bistånd, bl.a. har ambassaderna i Madrid, Tokyo och Reykjavik delvis finansierats via biståndsbudgeten.

Att Sverige gör avräkningar är inget nytt. Det har skett under flera regeringar, vilket Vänsterpartiet även då starkt kritiserade. Men under den förra borgerliga regeringen har avräkningarna kraftigt ökat och i vissa fall kommit att omfatta nya områden. Vår förhoppning är att en ny regering ska innebära att Sverige börjar minska sina avräkningar så att en större del av biståndsbudgeten kan gå till utvecklingssamarbete.

14 Resultatstyrning och transparens i biståndet

Urholkningen av den svenska biståndsbudgeten i kombination med en ytterst begränsad granskning av hur dessa kostnader leder till utvecklingsresultat motsäger de ökade kraven på resultatstyrning och transparens i biståndet. Detsamma gäller för de tvivelaktiga skuldavskrivningar som regeringen genomfört de senaste åren (se vidare avsnitt ”Dac-reglerna”).

Sommaren 2011 lanserade den förra regeringen Open Aid, vars syfte är att offentliggöra strategier, utvärderingar, kostnader etc. för biståndet. Initiativet är naturligtvis lovvärt. Det är eftersträvansvärt att det statliga biståndet blir mer transparent och Open Aid-initiativet är ett steg i den riktningen. Skattebetalarna har självklart rätt att veta att pengarna används på ett bra sätt och att de kan utvärderas utifrån biståndets mål. Det gäller i givarländerna såväl som i mottagarländerna. Vänsterpartiet saknar dock transparensen och öppenheten kring den del av biståndspengarna som används för att finansiera flyktingkostnader i Sverige, samt att ytterligare biståndspengar finansierar ambassadkostnader i OECD-länder och stipendier till utländska studenter i Sverige.

Avräkningar för flyktingmottagande, skuldavskrivningar, utländska studenter vid svenska högskolor och ambassadkostnader på biståndsbudgeten bör i framtiden redovisas inom ramen för Open Aid-initiativet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Den förra regeringen arbetade ihärdigt för att stärka den privata sektorns roll i utvecklingssamarbetet. Men precis som biståndsorganisationernas arbete ständigt är under uppföljning och noggrant utvärderas måste de nya aktörerna avkrävas ansvar för sitt arbete. Naturligtvis borde de biståndsmedel som går till företag eller näringslivsorganisationer följas upp och utvärderas på samma sätt som annat bistånd. Om biståndet på ett effektivt sätt ska bidra till utveckling anser Vänsterpartiet att alla utvecklingsinstanser, inklusive de som utförs av den privata sektorn, som grundregel ska omfattas av samma regler för uppföljning och mätas mot samma rapporteringsindikatorer. Regeringen bör säkerställa att alla aktörer som arbetar med bistånd och utvecklingssamarbete, inklusive de inom den privata sektorn, ska följa Sveriges politik för global utveckling samt Sveriges officiella utvecklingsmål. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

En förutsättning för att garantera kvalitet, transparens och uppföljning är att biståndet inte kanaliseras via s.k. skatteparadis. Skatteparadis definieras som ett land med bl.a. stark banksekretess, låg beskattning och svaga regelverk för finansiella transaktioner. År 2008 beslutade Swedfund om investeringar på drygt 500 miljoner kronor. Swedfund är ett statligt riskkapitalbolag som erbjuder riskkapital och kompetens för investeringar i

utvecklingsländer i Afrika, Asien, Latinamerika och till länder i Östeuropa som inte är EU-medlemmar. Verksamheten finansieras via biståndsbudgeten. Tidningen Omvärlden avslöjade att 20 procent av detta, 98 miljoner kronor, hade gått via skatteparadis som Brittiska Jungfruöarna och Caymanöarna, där insynen är obefintlig och alla transaktioner hålls hemliga. Nu har nya ägardirektiv för Swedfund tagits fram. I direktiven säger man att Swedfund inte ska medverka i investeringar via territorier som OECD:s sammanslutning Global Forum inte har bedömt som tillräckligt transparenta i sin ”Peer Review Process”. Problemet är att Global Forums utvärdering inte på långa vägar räcker för att avgöra om ett territorium är ett skatteparadis som gömmer kriminalitet och bidrar till skatteflykt och korruption. I realiteten innebär de nya ägardirektiven att Swedfund kan fortsätta att kanalisera pengar via fonder i välkända skatteparadis som Jersey, Caymanöarna och Brittiska Jungfruöarna.

Den norska regeringen har samtidigt beslutat att inga nya biståndssatsningar ska gå via skatteparadis och tillsatt en utredning om existerande investeringar i skatteparadis med målsättningen att Norge ska avveckla alla fonder i skatteparadis. Sverige bör följa Norges exempel och införa ett förbud mot att bistånd, exportkrediter, investeringsstöd eller andra former av stöd till näringslivet kanaliseras via skatteparadis. Detta bör riksdagen som sin mening ger regeringen till känna.

15 Dac-reglerna

De s.k. Dac-reglerna styr vad som får räknas som internationellt bistånd. Dac, Development Assistance Committee, är OECD:s kommitté för biståndsfrågor. Dac har idag 29 medlemmar, däribland Sverige. Reglerna är dock ett golv, inte ett tak. Enligt Dac-reglerna är det tyvärr tillåtet att använda biståndspengar för att bl.a. finansiera skuldavskrivningar, flyktingmottagande och utländska studenter vid högskolor i givarlandet. Medlemmarna i OECD förbinder sig alltså att inte vara sämre än Dac kräver, men det är tillåtet att vara bättre. Till exempel avsatte Luxemburg 1 procent av BNI till bistånd 2013 utan att genomföra i stort sett några avräkningar. Storbritannien ökade under 2013 sitt bistånd till 0,72 procent, och de har också gjort ett aktivt val att nästan inte göra några avräkningar (0,3 procent). Samtidigt ser vi hur en rad länder missbrukar möjligheten till avräkningar och låter mycket stora delar av biståndsbudgeten finansiera verksamhet som inte är att betrakta som utvecklingssamarbete. Länder som Grekland och Malta avräknade runt hälften (44,2 procent resp. 58 procent) av sina biståndsbudgetar under 2013, enligt Concord.

Vänsterpartiet har vid flera tillfällen yrkat på att Sverige ska verka för att skrivningar i Dacs regelverk som tillåter att biståndspengar kan användas för skuldavskrivningar,

utländska studenter vid högskolor i givarländerna och flyktingmottagande ska strykas. Sverige bör verka för förändringar av Dacs regelverk så att kostnader för flyktingmottagande, skuldavskrivningar och utländska studenter inte ska kunna räknas som bistånd. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

16 Folkrörelsernas roll i biståndet

Folkrörelser och frivilligorganisationer i Sverige har spelat och spelar fortfarande en viktig roll inom biståndet. Tack vare sina kontakter och arbetsformer kan folkrörelserna och frivilligorganisationerna ofta bedriva utvecklingsarbete som är centralt och som få andra givare skulle genomföra. En framgångsrik svensk utvecklingspolitik förutsätter att vi både arbetar genom de multilaterala organisationerna, genom bilateralt samarbete och genom folkrörelserna. Tack vare alla de svenskar som ideellt har engagerat sig i solidaritets- och biståndsarbetet har svensk utvecklingspolitik dessutom fått en tydligare folklig förankring och tillförts viktiga perspektiv. Tyvärr verkar inte alla politiska företrädare se värdet av folkrörelserna. Under de senaste åren har de misstänkliggjorts i debatten, exkluderats från arbetet med att utforma den svenska utvecklingspolitiken och förutsättningarna för deras arbete har försämrats. En viktig, om än liten, del av folkrörelsernas arbete har varit deras informationsarbete. Ett svenskt bistånd av hög kvalitet förutsätter en svensk biståndsdebatt av hög kvalitet. Vi behöver ta till vara den enorma kompetens och erfarenhet som finns i folkrörelserna, både när det kommer till utformningen av biståndet och i den breda utvecklingsdebatten. Under den borgerliga regeringen har anslagen för informationsarbetet kraftigt skurits ned och en egeninsats har införts. En direkt konsekvens är att flera mindre resursstarka organisationer fått svårt att delta i utvecklingsdebatten och en rad tidskrifter om utvecklingsfrågor har tvingats lägga ned. Informationsstödet har en viktig roll att fylla och det bör ökas. Dagens krav på egeninsats för informationsarbete bör avskaffas helt.

17 EU:s utvecklingspolitik

EU:s medlemsländer står för nästan 60 procent av världens samlade bistånd och är många utvecklingsländers största handelspartner. Trots att EU-kommissionen är världens fjärde största biståndsgivare och Sverige kanaliserar drygt 2 miljarder kronor av den nationella biståndsbudgeten årligen genom EU så är den svenska biståndsdebatten fokuserad på det svenska bilaterala biståndet. EU:s utvecklingspolitik brister på en rad punkter och står inför en rad utmaningar. Det främsta problemet är självklart att få av EU:s medlemsstater lever upp till sina åtaganden när det gäller biståndet. Concord beräknar i sin rapport AidWatch att klyftan mellan EU-ländernas

löften och de faktiska biståndsbudgeterna år 2015 kommer att ha växt till 36 miljarder euro. Samtidigt valde en lång rad EU-länder att använda sina biståndsbudgetar för att finansiera verksamhet på hemmaplan, verksamhet som knappast kan betraktas som bistånd. Uppskattningsvis 5,6 miljarder euro togs 2012 från EU-ländernas biståndsbudgeter för att finansiera bundet bistånd, klimatbistånd, räntekostnader, flyktingmottagande i EU, utländska studenter vid högskolor i EU och skuldavskrivningar.

Utöver biståndsnivåerna och urholkningarna finns andra stora problem. Fortfarande är s.k. bundet bistånd vanligt i ett flertal medlemsstater. All utvecklingsforskning pekar på att det är en mycket ineffektiv biståndsform och det står i strid med tanken om ägandeskap i biståndet. Bundet bistånd tenderar att gynna näringslivet i EU snarare än jordens fattiga. EU har antagit en policy för samstämmighet i utvecklingspolitiken, Policy Coherence for Development, vilket motsvarar PGU i Sverige. Fortfarande finns dock grundläggande brister i samstämmigheten mellan EU:s olika verksamheter. Unionens handels-, jordbruks- och fiskeripolitik är exempel på verksamhet som försvårar, och i vissa fall helt slår sönder, förutsättningarna för att biståndet ska kunna ge resultat.

Ytterligare en bland flera stora utmaningar i EU:s utvecklingspolitik är att ett mindre antal medlemsstater med Malta och Polen i spetsen kunnat blockera mycket av arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i unionens bistånd. EU:s bistånds- och utvecklingspolitik genomgår ett antal olika processer som kommer att medföra omfattande förändringar för hur politiken kommer att bedrivas framöver och i detta arbete bör Sverige aktivt delta. Nedan har Vänsterpartiet förslag på en del saker som vi anser att Sverige kan verka för med målet att förbättra unionens utvecklingspolitik.

Sverige bör aktivt verka för att EU och dess medlemsländer tar fram en tydlig färdplan för hur EU:s gemensamma mål om att nå 0,7 procent av BNI till 2015 ska uppnås. Sverige bör även verka för att man inom unionen fastställer åtagandet om att 0,15 procent av BNI ska gå till bistånd till de minst utvecklade länderna (MUL-länderna). Dessutom bör Sverige verka för att EU:s klimatfinansiering ska ske utöver redan existerande åtaganden för biståndet. Likaså är det viktigt att klargöra att samstämmighet för utveckling är ett överordnat mål, och att det ska översättas i en konkret färdplan. Sverige bör arbeta aktivt för att en sådan färdplan blir verklighet. Slutligen finns ett behov av att tydliggöra det civila samhällets roll för utveckling, bl.a. genom deltagande i beslutsprocesser, och att finansiering av det civila samhällets

verksamhet ökar. Vad som anförs om utvecklingsfrågor i EU, bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

18 Skuldavskrivningar

Fattiga länders skulder utgör i dag ett avgörande hinder för utveckling. I många länder förhindrar utgifter för räntor och amorteringar att satsningar på utbildning, hälsovård och infrastruktur genomförs, vilket i grunden hotar möjligheterna till utveckling. Omfattande skuldavskrivningar har genomförts för de fattigaste länderna. Mellan 1998 och 2010 sjönk skuldbördan för HIPC-länderna från 20 till 5 procent av statsutläggen. (HIPC står för Heavily Indebted Poor Countries.) HIPC-initiativet lanserades 1996 av IMF och Världsbanken och omfattar i dag 39 länder, framför allt i Afrika söder om Sahara. Men vi ser nu hur skulderna snabbt ökar i spåren av den ekonomiska krisen samt ökade kostnader för livsmedel och drivmedel. Trots en skuldsanering på hela 120 miljarder USD har statsskulden i en rad länder snabbt ökat och börjat nå ohållbara nivåer igen. Exempelvis Moçambique, Etiopien och Niger kan snart vara uppe i samma skuldbördor som innan deras lån skrevs av. Organisationerna Erlassjahr.de och Jubilee Debt räknar med att hela 20 länder befinner sig i eller farligt nära en ny skuldcris. Det gäller bl.a. Argentina, Brasilien, Colombia, Ecuador, Libanon, Moçambique, Nicaragua, Pakistan, Tadzjikistan och Uganda. Även El Salvador, Filippinerna och Sri Lanka befinner sig i farozonen.

Ansvar för skuldcrisen kan inte enbart läggas på länderna i Syd. Internationella institutioner och länder i Nord har ett stort ansvar för flera länders skuldcris. Många gånger har man lånat ut pengar till diktaturer trots att man varit medveten om att lånen inte skulle komma befolkningen till del. I dessa fall är det tydligt att Nord har ett medansvar för skuldsättningen och skulderna är att betrakta som illegitima. Det är därför välkommet att Norges regering i augusti 2012 meddelat att man beslutat tillsätta en skuldrevision för att undersöka hur stor del av Norges fordringar på fattiga länder som är legitima. Revisionen skulle genomföras på ett år. Redan för åtta år sedan blev Norge först med att erkänna sitt medansvar för illegitima skulder och den norska regeringen skrev därefter av flera miljarder kronor i exportkrediter som Norge gett till köpare av norska fartyg. Sverige bör tillsätta en skuldrevision enligt norsk modell för att undersöka hur stor del av Sveriges fordringar som är legitima. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

En av flera förutsättningar för utveckling i Syd är att omfattande skuldavskrivningar kommer till stånd och att det skapas internationella system för hållbar långivning.

Sverige bör verka för att de fattigaste länderna får totala och ovillkorade skuldavskrivningar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Hans Linde (V)

Stig Henriksson (V)

Jens Holm (V)

Birger Lahti (V)

Amineh Kakabaveh (V)

Håkan Svenneling (V)

Emma Wallrup (V)